

Geň ýeri şu: Ysraýyl henizem maksadyna ýetip bilmedi

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Geň ýeri şu: Ysraýyl henizem maksadyna ýetip bilmedi GEŇ ÝERI
ŞU: YSRAÝYL HENIZEM MAKSADYNA ÝETIP BILMEDI

Palestinalyalar Ysraýylyň Gaza sektory bombalananda wepat bolan ildeşini Deýr el-Balahdaky hassahanada iň soňky ýoluna ugratdy / Fotosurat: AP

Ysraýyl heniz maksadyna ýetip bilmedi.

Ysraýylyň Gaza sektoryndaky rehim-şepagatsyz urşuny dowam etdirmäge tutaryk berýän esasy argument hem şu. Emma geň ýeri, «hamasçy» hereketiň, ony goldaýanlaryň, ona duýgudaşlyk bildirýänleriň we bu bu pikire gol ýapýan taraplaryňam manysyna, taraplaryna we funksiýalaryna doly düşünmezden bu argumente aldanmagydyr.

Belki-de, bu hereketiň (we onuň bilen birlikdäkileriň) bilmeýän zady – bu pikiri oňlanda özlerine göterip biljeklerinden has köp ýuki ýukleýändikleridir.

Olar özlerine ysraýyl goşunyny ýeňme ýa-da derbi-dagyn etme missiyasyny berýärler. Bu ýagdaýa ýykgyňçylykly uruş baglanyşsynda däl-de, arzuw-umytlar, duýgular we syýasy propoganda taýdan düşünse bolýar. Çünkü muny iş ýüzünde başarmak – «Hamasyň» bu maksada ýetmegini ýa-da gyýtaklaýyn-da bolsa başarmagyny üpjün etjek güýç deňagramlylygyny, halkara we arap görkezijilerini talap edýär.

Bu ýagdaý bolsa çak edip boljak geljekde ugurlaryň bileleşmigi prinsipi bilenem, häzirki bolşy bilenem şonsuz mümkün däl zat. Şeýle-de bular ýaly prinsip (has dogrusy umyt) «Hamas» hereketiniň ysraýyl goşunynyň Gazä gönükdiren hüjümını yza tesdirmändigi – ýer bilen ýegsan etmeginiň, ýasaýjylaryny öý-öwzaryndan jyda düşürmeginiň öňüni alyp bilmändigi, dowam edýän betbagtçylygy haýsydyr bir derejede gowşadyp bilmändigi hakykatyny örtýär ýa-da peseldýär.

Ýokardakylaryň barsyndan has täsini «Hamas» we onuň goldawçylarynyň «hamasçy» urşujylaryň bombalamaga we çaknyşyga dowam etmeklerini Gazadaky palestinalylaryň başdan geçirýän betbagtçylygynyň we Gaza sektorynyň ýaşal bolmaz ýaly ýere öwrülmegi bilen deň görmegidir.

Hamana «Hamasyň», «Fetihiň» ýa-da haýsydyr bir fraksiýanyň dowamy palestin halkynyň ömründen we ýurtlarynda ýamatagyndan has möhüm ýaly.

Hiç biri nyzamly goşunyň halkyň goranyşyny ýok edip bilmejegi belli zat. Bu kanuny goranyş şu ýa-da başga görnüşde ol ýa-da başga bir fraksiýanyň baýdagы astynda dowam eder durar. Emma Ysraýylyň Gazada edeni görlüp-eşdilmedik zat – bu gezek Gazadaky palestinalylaryň durmuşyny zol dowzaha öwrüp, ýamatmak üçin gerekli zerurlyklardan mahrum sebitde ýamatagyň manysyny ýitirmegini üpjün edip, dolulygyna olardan halas bolmagy göz öňüne tutýar.

Olary çäklendirmeleri we şertleru bilen Gaza sektorynda 2007-nji ýıldan bări, ýagny 17 ýyllap görüp gelen zatlaryny aşan uly açık türmede ýasadyp, olardan dynjak bolýar. Olary Gaza

sektoryndan daşlaşdyrmak ýa-da kowmak we sanlaryny mümkün boldugyca azaltmak üçin yzygiderli tagalla edýär.

Ysraýylyň Gazäni ýaşap bolmaz ýaly ýere öwrüp, palestinalylaryň wagt-ýer manysyny ýitirmegine sebäp hökmünde, olary ser-sepillik we masgaralanma bilen doly durmuşa sezewar etmek arkaly bu maksadyna ýetmekde kän menzili geçendigini aýdaýyn.

Indi daşardan ýardam edilmese ýaşamak mümkün däl we ýaşap bolmaz ýaly derejä gelindi, ediljek ýardamlaram bilnişi ýalu Ysraýyldyr ABŞ-nyň şertlerine we razylygyna bagly.

Ysraýylyň Gazada edeni görlüp-eşdilmedik zat – bu gezek Gazadaky palestinalylaryň durmuşyny zol dowzaha öwrüp, olardan doly dynmagy göz öňüne tutýar.

Beýleki tarapda goranyş erk-eradasyna we goranyşçylaryň mertligine uly baha berýänem bolsak, bu we beýlekisi, güýç deňagramlylygy we halkara gatnaşyklar şertleri tarapyndan dolandyrylyar.

Goranyş şertlerine seredilende bolsa, ysraýyl goşunynyň Gazadan çekilmegi, palestinalylaryň öýlerine we ýurtlaryna dolanmagynyň ýola goýulmagy, girewne alynanlaryň çalşygy ylalaşygynyň baglaşylmagy, täzeden gurluşyk we elbetde hökümetiň «Hamasa» gaýdyp berilmegi ýa-da ýolbaşçylaryna zyýan ýetirilmezligi-de dahillylykda 7-nji oktýabrdan başlan uruşdan öñki ýagdaýa gaýdyp gelinmeginiň teklipleri orta atylyp bilner.

Bu şertleriň köpüsiniň «Aksa tupany» operasiýasyndan öñem bardygy belli.

Şeýle-de Ysraýylyň Gazäni ýakyp-ýykmakdan doýandygyny ýa-da iki million palestinalynyň durmuşyny ser-sepil edendigi bilen çäklenip, indi başga hiç zat etmejegini bilip Gazadan çykandygyny ýa-da her garyş ýerinden yza çekilmäge mejbur bolandygyny göz öňüne getireliň.

Şeýle bolandygyny hyýalymyzda janlandyráyanymyzda-da, bu şertlere seredilende 7-nji oktýabrdan öñki hakykatyň indi hiç bir ýagdaýda ýokdugyny görkezýär.

Ortada Gaza sektoryny taşlap gaýdan 200 müñe golay palestinaly, köpüsü öýlerini, iş ýerlerini, gün-güzeran

çeşmelerini, mülklerini, hatda ýakynu-daşgyn garyndaşlaryny ýitiren iki million palestinaly bar.

Üstesine 7-nji oktyabrdan öñki Gaza sektory hemmetaraplaýyn ýok edildi.

Köçeler, mekdepler, hassahanalar, infrastruktura, döwlet we hususy edaralary bilen mülk ýerleri, elektrik we suw geçirijileri ýok boldy.

Bular diñe duýgy, şygar, ýagşy niýet bilen düzedip boljak zatlar däl.

Bütin bu zatlary hasam ýaramazlaşdyryanam dünýäde we arap dünýäsinde global, arap we palestinaly kepilliklerdir üýtgeşmeler bolmazdan Gaza sektory bilen gyzyklanmak pikiri ýa-da meýli bolan hiç kimsänin ýoklugydyr.

Iň howplusy bolsa, ysraýyl goşuny Gazadan çykaýanda-da, Ysraýylyň Günbatar Şeriada Gaza hakykatyna meñzeş tragediyany döretmäge synanymagydyr.

Ýagny mesele, Günbatar Şerianyň Gazadan bölünmeginiň aňyrsyna geçip, ady näme bolsa şo bolsun, palestinalylaryň dolandyryan palestin hökümeti ömrünü formal taýdan gorap durka, Ysraýylyň okkupirlenen ýerlerde (1967) palestinalylaryň üstündäki gegemoniýasyny dowam etdirmegine çenli uzaýar.

Gazada täze Nekbeden soň hödürlenip biljek aýdyň geljek ýok we halkara, arap, palestin wersiyalarynda-da munuň tersini görkezýän hiç zat ýok.

Aýratynam Ysraýylada derýadan deňize çenli sebitde Ysraýylyň raýaty bolan 48-li palestinalylar bilen birlikde ähli palestinalylara boýun egdirmeye boýunça konsensiýa bardygy göz öñüne tutulanda.

Bärdäki ironiýa ysraýyl sag ganatynyň ysraýyl merkezini we çep ganatyny Palestinany Azat-ediş guramasyny (PAEG) Palestinanyň çäklerine getirmekde (1993-nji ýylyň Oslo şertnamalary) we Ysraýyly Günbatar Şeriadyr Gaza sektorynda palestin döwletiniň gurulma howpy bilen garşyma-garşy goýmakda aýyplamagydyr. Muňa derek ysraýyl merkezi we sag ganatynyňam ekstremistik milletparaz we dindar sag ganaty «Hamas» hereketiniň ösmegini aňsatlaşdyrmakda, soňabaka PAEG-na alternatiwa döretmek we palestinalylaryň agzyny alartmak bahanasy bilen Gazadaky

«Hamas» agalygyna garşy gowşak çemeleşmekde aýyplamagydr. 7-nji oktýabrdan we Gazadaky Nekbeden soñ Ysraýylyň kartasynyň çepinde galaýanlarynda-da, palestinalylaryň indi ysraýyl konsessiýasynda ýerleri ýok.

Palestinalylaryň global wyždanda jebir çeken statusyna göterilmeginden we Ysraýylyň halkara arenasynda abraýynyň gaçmagyndan başga munyň öwezini doljak hiç zat hem ýok.

Geljekdäki ýútgeşmelere seredilende bolsa, palestinalylar üçin amatly halkara we arap şertleri bar. Emma Ysraýylyň heniz maksadyna ýetmedigini hötjetlik bilen bilgesleýin ýa-da bilmezden öňe sürüyänleriň barlygy juda geň.

Jöhitleriň maksady Gazäni ýok etmek, ol ýerdäki ýasaýşyň kökünü guratmak, derýadan deňize çenli aralykda palestinalylaryň gözüniň oduny almak we mümkün boldugyndan köpüsini Gazadan çykaryp kowmak däl-de, nämemiş eýse?

Majid KAYALI,
Palestinaly žurnalist-ýazyjy.

Ýekşenbe, 09.06.2024 ý. Publisistika